

N. IORGA

FRATELE
❖ PĂGÎN ❖

DRAMĂ ÎN 5 ACTE

Tipografia DATINA ROMĂNEASCĂ
Vălenii-de-Munte :: :: 1929

FONDUL „CUVÎNTUL“

BIBLIOTECA LITERARĂ

No. 2.

N. IORGA

FRATELE PĂGÎN

DRAMĂ IN 5 ACTE

VĂLENII-DE-MUNTE

Editura Fundației culturale „Cuvîntul“

1929

FONDUL
„CUVÎNTUL“

BIBLIOTECA LITERARĂ

No. 2.

FRATELE PĂGÎN

DRAMĂ ÎN 5 ACTE

ACTUL I-*iu*.

SCENA I.

*O stradă din București, din 1620. În față, o biserică.
Noaptea, luna în colț).*

IENACHI, NICA, VÎLCU, NEGUSTORI.

IENACHI (*privind spre biserică*).

Il vezi... Iar dă tîrcoale bisericii... Așteaptă..

NICA.

Nu e întâia seară de cînd îl știu umblînd
Ca lupu'n preajma turmei cu gînd fără odihnă...

VÎLCU (*apropiindu-se*).

Mi-a spus calfa și mie că este un străin
Ciudat, care 'n adîncul nopții se furișează
Și cată prin fereastra acestui sfînt lăcaș...

IENACHI.

Să-l urmărim... E poate un biet nebun lunatec,

Pe care-l chiamă raza pe firu-i de argint
 Și merge peste glafuri și streșine nemernic...
 Tăceți... Ajunge-un zgomot și cade ca trăsnit.
 Să nu-l avem pe suflet sărmanul...

NICA.

Ce socoți!

De-ar fi nebun, n'ar merge tot pe aceeași cale.
 Nici raza lunii n'are veșnic un singur drum:
 E cînd aici, cînd colo... Iar el are în minte
 O țintă... Ia te uită la el; acuma stă
 În fund, lîngă fereasta altarului... Ai zice
 Că-i arde de-o hoție...

VÎLCU.

Ba nu, jupîne, nu.

Abia am pus zăvorul la ușa prăvăliei
 Și strigă caraula al nopții ceas d'întăiu.
 Mai trece cîte unul pe uliți... Nu se 'ncearcă
 Tîlhar de cele sfinte atîta de curînd.

NICA.

Și-atunci, dacă nu-i furtul...

VÎLCU.

O fi altfel de gînd...

Ori nu știți ce se spune prin curți și prin dughene
 Despre aceia cari s'au aciuat la noi
 Ca să ni strice rostul legii celei bătrîne...
 Pe lîngă cel ce cată prada, mai sînt și cei
 A căroră dorință este numai să spurce...
 Se lăcomesc păgînii la ce ni-a mai rămas:
 Cinstea credinței noastre pe care-am moștenit-o...

IENACHI.

Dacă-i așa asupra-i să mergem, să-l oprim...

NICA.

Ori vom lăsa supt ochii noștri să se petreacă

Nelegiuirea?... Hramul acesta nu ni e
Lăsat în samă nouă cari ținem de dinsul?

VILCU.

Dar, dacă e de-aceia pe cari-i bănuiesc,
Nu e 'n puterea noastră opreliște să-i punem...

NICA.

De ce?

IENACHI.

Nu șade Turcu 'n cămările domnești?
Și fratele lui Vodă nu e...

VILCU.

Ci taci, firtate!
S'apropie în umbra nopții un om domnesc
Și limba care spune prea mult, de sus se taie...

NICA.

Să ne ferim de-o parte și să ne 'nfățișăm
Ca și cum întâmplarea ne-ar fi strâns laolaltă
Și am vorbi de-a' noastre vânzări și alte trebi...

SCENA a II-a.

ACEIAȘI, MANEA, SLUJITOR.

MANEA.

Ce-or fi făcînd la ceasul cînd ulița-i pustie
Acești oameni ce parcă de mine s'ar feri?
Și colo 'n fund ce cată umbra ce se'nvîrtește
In jurul casei sfinte? Il vezi?

VILCU (*făcîndu-se a vorbi cu ceilalți*).

Uite așa.

Incă o zi în care n'avem destul dever...
Și sînt destule sarcini cu oaspeți și-angarii...
Cum o scoatem la capăt?...

IENACHI.

Cum o vrea Dumnezeu...
Am apucat negoțul de la părinți și-l duc
Cît m'o ținea puterea în trup ca și în pungă.

MANEA, *(ascultă un moment)*.

Care-i acolo? Cine aici v'a adunat?
Lăsați vorba degeaba. Spre mine vă întoarceți,
Dacă vă este rostul de oameni buni...

VÎLCU.

Nu știi? *(se uită la el atent)*.
Nu ești tu slujitorul Manea, om al Domniei?
Și n'ai gustat din vinul nostru cel porfiriu?

IENACHI.

Ori ai uitat de haina pe care ți-am vîndut-o
Cu preț...

NICA.

Ce preț! Nu este preț de potriva lui...
El ni păzește doară și casa și dugheana...
Bună seara, jupîne...

MANEA.

Ahà, vă știu acum...
Nenea Ienachi, Vilcu și Nica... Dar ce rosturi
V'au strîns de stați la pîndă parc'ați fi slujitori
De pază la biserici?...

IENACHI.

St, nu zi vorbă mare!
Văzuși ce este colo în fund...

MANEA *(speriat)*.

O stafie.
Ori ce e umbra care încunjură lăcașul?

VÎLCU.

Il vezi și tu? Pe dînsul mîna să punem... Hai!

MANEA.

Eu nu mă'ncumet taina s'o încerc așa de-odată...
Să mai vie și alții... Acuma să vedem
Ce scop poate să aibă...

NICA (*grăbit*).

Zărit-ai aurul
Ce-a fulgerat supt lună la cingătoarea lui?

IENACHI.

A scăpărat supt gluga ce-i învălește capul...

MANEA.

E om mare atuncea... Ce caută aici?
Dacă i-i să se 'nchine, de ce n'așteaptă ziua?

VÎLCU.

Dar, dacă-i Turc și dacă...

MANEA.

Frate, nu te grăbi! (*zgomot în urmă*).
Nu te grăbi, în urmă văd fețe de la Curte.
Să ne dosim de dînșii... Nu cer a fi văzuți
Aceia cari 'n noapte duc sfaturi tănuite.

(*se ascund după fațada prăvăliei.*)

SCENA a III-a.

ACEIAȘI, LOGOFĂTUL BRATU, VORNICUL UDREA.

BRATU.

Prietene, e vremea să ieie un sfîrșit

Batjocura căzută asupra țerii noastre...
 Nu ne-am născut de-aceia ca să ne umilim
 Supt neamul care legea, Turcilor au vîndut-o...
 Eu ies de la 'ntîlnirea cu Vodă... Vorba lui
 Nu e ca vorba noastră; i-i altul sufletul.
 Ce știe de-ale noastre acel ce și-a adus
 Și fratele și două surori de la păgîni
 Și-i ține lîngă dînsul și ca și ei petrece?

UDREA.

Tăcere și răbdare, tinere fecioraș
 Care visezi de lupte și de izbînzi ușoare!
 L-om îndura pe-acesta ca și pe alții mulți
 Și-om îndura și ruda păgînă a Domniei...
 Doar mai avem păcate de ispășit cu ei...

BRATU.

Eu nu mai răbd... O lume alătura de mine
 Nu rabdă... Este-o ceată întregă de boieri
 A căroră simțire-i asemeni cu a noastră.
 N'a putrezit în mine vlaga moșilor miei...

UDREA.

Nu te grăbi cu vorba, cînd fapta nu-i aproape,
 Căci noaptea te aude și te poate pîrî
 La ziua care vine bogată în osînde.
 E vremea ca în casa noastră să odihnim
 Decît cu-astfel de vorbe să zădărim toți cîinii...

BRATU.

Ba nu! Dar, dacă gîndul mi l-ai aflat, îți cer
 Să-mi juri: ori că alături vei sta cu lupta noastră
 Ori că ascunzi această știre 'n inima ta.

UDREA.

Ce nebunie!

BRATU.

Udreo, din dou'alege una.
 Biserica-i aice... Icoana cea de hram

Primească jurământul ce-ți cer să-mi faci acum.

(*il tirăște spre pridvor, zărește umbra.*)

Un om este aice și șede'ngenunchiat:

Din sirasir de aur îi e cusut veșmîntul,—

Vre-un Domn ce din mormîntul lui s'o fi ridicat

Spre-a plînge supt lumina lunii aceste vremuri..

CEILALȚI.

Da, da... O 'nchipuire... Ori poate un vrăjmaș..

VILCU (*în șoaptă*).

Boierilor, îmi pare că-i fratele lui Vodă..

BRATU.

Ce caută aice?

UDREA.

Nu întreba prea multe

Din tainele tăcute se face 'nțelepciunea,

Puterea tot din taine tăcute-așijderea.

De este-o umbră, nimeni n'o poate birui,

Iar, de este acela, nimica n'am văzut

Noi toți, dacă ni este voia să ni păstrăm

Capul... Deci noapte bună, frate și oameni buni.

Radu-Vodă, schimbat de haine, se apropie.

SCENA a IV-a.

ACEIAȘI. RADU-VODĂ.

RADU.

Și eu vă spun asemeni: oameni buni, noapte bună.

Ori din cotro și unde mergeți? Un om străin

Vă'ntreabă..

SLUJITORUL.

Cine vine? Boieri, îngăduiți.

Păn'să aflăm ce-i taina, să-l cercetez pe-acesta.

(*către Radu.*)

In loc ca noi să spunem ce rost avem acum,
Eu am o datorie către-un drumeț ca tine.
Ai carte de la Vodă?

RADU (*scoate cartea. Un negustor apropie felinarul.*
Slujitorul privește pecetea și se închină.)

SLUJITORUL.

Mă închin peceții lui.
Vrei să-ți gătim atuncea sălaş pentru o noapte
La unul din aceștia ai noștri negustori?

VÎLCU.

Nu-i casă mai bogată și nici mai primitoare
Decît a ta, jupîne Ienachi...

IENACHI.

Nu zic: ba
De ce nu s'ar alege însă și a lui Nica?

SLUJITORUL.

Va fi deci la Ienachi.

(*arată cu degetul.*)

Chiar aici
Aproape, lângă plopul cel nalt. Să mergem dară!

RADU.

Să mergem! Dar îmi pare rău că v'am tulburat.
Aveți destulă trudă cu oaspeții Domniei
Și cad năpăști destule asupra bieteii țeri...
O lume se frămîntă și geme supt nevoi...
Unde mai e odihna și pacea de-altă dată?

IENACHI.

Ce este azi în țară nu nouă ni e dat
Să spunem...

NICA.

Totdeauna avem destule sarcini.
Că n'or pune boierii la bir și la podvezi!
Al lor este războiul și lupta pentru Scaun,
Ei se plătesc prin sînge, noi ne plătim cu bani.

BRATU.

Ei se plătesc, jupîne, și altfel...

UDREA.

Dar gîndește
Că omul către care vorbești e un străin.
Păzește-te...

BRATU (*cu un gest de nerăbdare*).

Dar vie asupra mea oricine!
Am sabie la coapsă și-s gata să-i răspund...

UDREA.

Cînd Domnul hotărăște, nu-i sabie să taie...
Dar fă cum vrei. Acasă de mult sînt așteptat.
Deci rămîneți cu bine, boieri și negustori.
Destul de lungă-i ziua, cînd ne vedem la față
Ca să zborim în noapte ce nu ni s'a cerut
De nimeni. Noapte bună și pază și mai bună!

BRATU (*între dinți*).

Fricosul! cu-așa oameni țara n'o mîntuim!
Ziceam că boierimea și altfel se plătește:
Prin greaua umifință pe care-o îndurăm,
Prin palmele ce zilnic ating obrazul nostru.

RADU (*cu interes*).

Ce palme? Este'n țară cine ar îndrăzni
Să scadă cinstea care e dată boierimii
De-atîția Domni ce'n veacuri au stăpînit aici?

Ori nu e Domnul însuși parte din boierime?
 Nu-i sîngele același la el și la boieri?
 Nu se 'nnoiesc printr'insul însărcinări și ranguri?
 Nu țin de la Domnie moșiile ce au?
 De unde iese astăzi ura de care-mi spuneți?

SLUJITORUL.

Dar eu n'am spus nimica...

IENACHI.

Și noi niciun cuvînt.

VILCU.

De-ar fi să spunem însă...

RADU.

Te rog nu te ascunde,
 Nu vă ascundeți nimeni... Eu sînt un biet pribeag
 Iertat prin stăruința rudelor... Dar pe vremuri
 Am fost ostaș în oastea măritului Mihai...

BRATU (*cade 'n genunchi*).

O nu vrăji pe morții pe cari 'n taină-i plingem.

RADU.

Să-i odihnească Domnul trupul cel despărțit
 În două de securea cațăilor... Și 'n urmă (*mai încet*),
 Am fost la Curtea mîndră a cui a ridicat
 Arma cea părăsită a celui fără samăn
 Și care azi își duce o viață de nevoi
 Și'n lacrimi își mănîncă pînea înstrăinării
 Și a milostivirii...

BRATU.

Radu-Vodă Șerban!

RADU.

Da, el... Eu n'am solie de dînsul a vorbi

Șintre nenorocirea noastră care-i aceeași
Se întinde despărțirea cea veșnică, dar știu
Că 'n țară mai sînt inimi care plîng pentru dînsul...

BRATU.

O da! Atîtea inimi... Căci doar prin el trăim
Trăim prin amintirea zilelor luminate
De gloria pe care nu o vom înoi
In veci, căci azi se cere să fim smeriți și mută
Ni-i gura, iar pe spadă, rugina s'a lipit.
De ni este rușine boieri să ni se zică...

IENACHI.

Nu mergem către casă, străine? E tîrziu,
Se supără nevasta cînd vin spre miezul nopții
Și nu-și aprinde focul în vatră...

NICA.

Și-ar gîndi
Că fratele Ienachi a stat tîrziu la cîrcimă...

VILCU.

Și s'a 'nhăitat acolo cu niscaiva muieri (*rid*).

IENACHI.

Și gluma-și are vremea... Imi pare c'a trecut...
Să mergem... Dar o noapte vei odihni la mine,
Pe urmă'i face-aceia ce vrei... Eu nu răspund...
Te dete slujitorul în sama mea... Atîta-i...

SLUJITORUL.

Cuminte om, jupînul... Dar iată că, fiind,
Se chiamă, om al Curții și credincios lui Vodă,
Tot aș dori din gura acestuia s'aud
Și lucruri de acelea ce nu se fac de-o vreme...

BRATU.

Cu-atîta mi-i mai mare dorința să-l ascult.
Și Radu cel cu mintea vitează, zi, tinjește...

RADU.

Mai rău decît aceasta: e mort între cei vii...

CEI DE FAȚĂ (*fără Vilcu.*)

Săracul...

RADU.

Dar cu-acesta nu-i chip să vă 'nțelegeți?

VILCU.

Ar fi, dar vezi, străine, deprins e orice om
Cu-ai lui. Și cel ce n'are deprinderi ca a'noastre
De suflet ni-i departe...

BRATU.

Și-acel care e Domn
Din mila păgînimii și ține lîngă dînsul
Un frate turc și două surori asemenea,
De strigă hoguea 'n locul sfințit de crucea noastră,
De-aștepți ca mîni copiii să-i facă ieniceri
Și fetele să'ncapă pe-aiurea în haremuri,
Acela ni e dîșman—și îl vom răsturna.

SLUJITORUL.

Spui vorbe mari și-atuncea, jupîne vornice...

BRATU.

Atuncea, ce? Te 'ncumeți pe mine să mă prinzi?
Ți-i silă de viață și uiți ce-ai spus tu însuși?

RADU.

Cînd te aud, îmi vine o lacrimă în ochi.

Dar bine Vodă ăsta nu-i bun cu boierimea?
 Nu-i mintea lui înaltă și graiul lui ales?
 Nu v'a îmbrăcat săraca țară în strălucirea
 Veneției vestite și-a mîndrului Stambul?

BRATU.

Ce sînt acestea oare decît flori pe morminte!
 Dar nu-i aici o țară clădită 'n măreții
 Cerînd ca strălucirea să 'nlătore puterea
 Smeriți la începuturi, smeriți sîntem și azi,
 Dar supt această haină săracă, inima
 Spre lucruri mari rîvnește și azi sîntem lipsiți
 De fapta care este singurul rost al vieții.

RADU.

Și dacă soarta face să fim legați de cei
 Cari o lume 'ntreagă o țin în lanțuri grele,
 Dacă Impărăția în fața noastră stă!

BRATU.

Murim și noi cu fața către Domnul din ceruri,
 Atunci cînd n'avem Domnul de luptă pe pămînt,
 Căci Turcii îi sînt rudă și mîni va fi Turc însuși.

SLUJITORUL (*care s'a apropiat de biserică*).

Sfinte Doamne, acela pe care l-am pîndit
 S'a ridicat. Priviți-i cealmaua 'mpodobită
 Cu scump surguciu ce 'n raza de lună scapără.

RADU (*mișcat*).

Ce-ai spus? Lîngă altarul sfințit fratele meu?

(*uimire.*)

NEGUSTORII.

Ne iartă, Doamne...

SLUJITORUL.

Capul meu îți stă la picioare!

BRATU.

Sînt gata pentru vorba ce-am spus plată să-mi ieau:
Spre morții mari deschide-mi calea dorită, Doamne!

RADU.

Nu, nu! Tot adevărul se cade să-l aud.
La Curte lingușirea stăpînă-i; nu-mi ajunge.
Din gura ta vorbește un gînd înalt și-un dor
A căruia 'mplinire nu mi-o dă Dumnezeu.
N'ați întîlnit pe Vodă, v'a ascultat creștinul.
El are-o datorie. Înlături toți acum!

SCENA a V-a.

RADU, FRATELE IBRAHIM

RADU.

Cine-i acolo 'n preajma bisericii? Oprește!

IBRAHIM (*după ce cercă să fugă*).

Și cine mă întrebă?

RADU.

Eu, Domnul. Stăi pe loc!

IBRAHIM.

Eu n'am greșit Domniei, frate, nici legii țerii.

RADU.

Dar tu pe care soarta de noi te-a despărțit
În ale legii, spune ce cauți la altare?

IBRAHIM.

Nu știu singur ce caut...

RADU.

Vrei să le pîngărești?...

Atunci îți stă în față, nu fratele, ci Domnul
Și legea-i fără milă pentru pîngăritori.

IBRAHIM.

Nu, ci o veche taină m'aduce 'n orice seară
La cîte-un hram de-al vostru. Cînd Mihnea s'a turcit,
Profetul nostru dîndu-i mila dreptei credinți,
El n'a uitat de cele trecute... Il vedeam
Sculîndu-se din somnul întăiu cu ochi 'n lacrimi,
Se îmbrăca în grabă, tiptil se furișa
Și nu știam de unde-i venise mîngierea
Cînd se 'ntorcea acasă. Așa trăi mulți ani.
Și, cînd ceasul din urmă-l ajunsese, 'n chinul care
Il sfișia, îmi spuse: O noapte să n'adormi
Fără de rugăciunea care ți-o dau acuma.
Așa să faci și astfel fii binecuvîntat.
Și fac așa... De-i bine, de-i rău, eu n'aș ști spune,
Dar Domnul odihnească pe Mihnea cel turcit!

RADU.

Pe tatăl nostru aibă-l Domnul în mila lui!

ACTUL al II-lea.

SCENA I-a.

O odaie la Curtea din București.

FATMA, AZIIE, surorile lui Radu-Vodă, EUNUCUL
DE PAZĂ.

FATMA.

Ai isprăvit broboada cea cu fire de aur?

AZIIE.

Lucrez la ea: nu aflu aici izvod de samă.
Năframa ta cuprinde același fel de flori.
Eu aș dori și altfel să-i dau împodobire.

FATMA.

N'am alta la 'ndămînă... Ce poți găsi aici?
Un lucru de țerance, cîte ceva grecesc..
Ce sînt toate acestea pe lîngă visul nostru?
Domnia 'mpărătească în asta s'a 'ncheiat?
Săteni venind cu carul în voia boilor,
Praf răscolit de turme care'n neștire trec
Peste cetăți și sate, peste rîuri și munți,
Noroaie 'n care pasul calului se cufundă,
Femei fără de vrîstă ce fața și-o golesc
Și nu trezesc la nimeni cea mai mică ispită,
Popi în veșmînt de țară, Vlădici burduhănoși.
Cît despre boierime, o ceată zgomotoasă,
Dar fără 'nvățatură de bieți îngubelați

Ce stau ca și copiii supt biciul de părinte,
 Când Vodă poruncește... Urît mi-i, Aziîe.
 Mă 'nghite ca o fiară urîtul și mă 'ntunec...
 Oh, ce urît! Și mintea-mi vrăjește 'n depărtări,
 În fundul fără capăt al zării nepătrunse,
 Ținta gândirii mele în oarele de vis,
 Stambulul... O, mai bine acolo să mă pui
 Supt pază de zăbrele, în cuib de sărăcie,
 Să nu mi se închine un om de pe pământ,
 Să cos veșmîntul însuși al soțului ca roabă,
 Dar să privesc, prin geamul îngust, cerul cel larg
 Străpuns de minarete ce nu încap în număr,
 Cupolele uriașe supt care dorm Sultani
 Și chiparoșii veșnic verzi de la cimitire,
 Iar seara, cînd se lasă berzele pe ogeag
 Și clempănesc din pliscuri, s'aud cum se ridică
 Spre ceruri rugăciunea sutelor de imami
 Slăvind pe-Allah și lîngă dînsul pe Proorocul...

EUNUCUL.

Așa, așa, domniță. Pe lume nu-i găsi
 Oraș de o potrivă cum e Costantinia...
 Caicele se primblă pe Marea de safir
 Cu miile și picuri de-argint sar de supt visle,
 Cu prore aurite galerele sosesc
 Mîinate de puterea robilor de pe bancă
 Și este 'n fiecare averea unei țeri
 Supuse. Vin din toate părțile zărilor
 Cară purtînd în ele sacii cusuți de galbeni,
 Harace 'n aspri netezi se revarsă la porți
 Unde e o comoară de bani și pietre scumpe.
 Visa și tatăl vostru, sangeacul Mehemed,
 Să se împărtășească de un noroc ca ăsta.
 Ce-ați mai fi stai atancea de mîndre 'n saenasiu
 Și-ați fi privit la toată mîndreța în mișcare!
 În fiecare Vineri pe tînărul Osman
 — Să-i dea viață lungă Allah Sultanului!—
 Mergînd să se închine 'n moscheia lui Eiub:
 Fraged și tot odată mîndru; pe-un gît suptîre
 Fața lui cea de vultur, cu nasul coroiat
 Și ochi în fulgerare supt fruntea ce'o 'nvălește
 Bogatul șal din aur țesut, de pietre plin.

O, Doamne, dă-mi cu mîna ta darnică să mor
 Acolo în bătaia de vînt a Mării Albe!
 Nu mă lăsa 'n pustiul acestor triști ghiauri
 Ce duc o viață fără soare nici mîngiere!

FATMA.

Așa, Ferhad: prin tine știu ce ochii nu văd
 Și nu aude-urechea, ce poate nu-mi e soarta
 Să am... Ce mulțămire nu ți s'ar datori
 Pentru atîta bine... Acuma iea-ți tambura
 Și meștera ta mîna încerce un pestref
 Din cele de pe urma cărora plîng și-a rîde
 Imi vine, iar în juru-mi îngerii saltă 'n zbor,
 Ușorii djini de cari e plin întreg văzduhul.

AZIIE.

Cît ași vorbit tighelul a'naintat așa
 Incît în două zile e gata întreg lucrul
 Și Ibrahim îl are 'n ziua de Bairam.
 Cred c'o să-i placă... Bietul, ce trist își duce viața
 În locuri pentru care el nu a fost născut:
 E fiu de Domn și frate de Domn domnind în Scaun
 Și nu are nici rostul unui boier de rînd.
 Păcat de tinereța-i care se risipește!

FATMA.

Cum, în aceste locuri să-l vezi lucrînd ai vrea?

AZIIE.

Da, Fatma, da. Și, fără piedeca legii sfinte,
 Și-ar face datoria față de țara lui
 Și-a noastră... Căci prin sînge sîntem și noi de-aice
 Și eu o simt... De cerul acesta-mi este drag,
 Cu toată umilința de el acoperită,
 Și-un cîntec supt fereastă mă face a visa
 De-un alt traiu decît ăsta, măreț și fără rost.
 O casă boierească, odăile-aromite
 De busuioc și dulce sulfină, un cerdac
 Cu stîlpi pe parmaclîcul cărora flori în glastre

Și alte flori în jurul casei și — ce să-ți spun?—
Un cal la scări nechiază și un voinic coboară.

EUNUCUL.

O, Aziië, gîndirea ți-o iea cel Necurat.
Ce-ar zice hoguea nostru de-ar ști vorbele tale?
Mă pui la o grozavă osîndă, de te las.

FATMA.

Și asta-i o țerancă fără mîndrie întrînsa...

AZIIË.

Ială eu tac, dar truda pe care-am cheltuit-o
Cu meștera broboadă își cere o răsplată.
Cum mi-i urît în pacea trist'a haremului,
Să vie nepoțelul, coconul cel drăguț
Al Radului... (*cu tristeță*). De-atita copil avem noi
[parte!]

EUNUCUL.

Copilul ce nu știe ce e adevărat
E vrednic de iubire și dacă-i în afară
De legea fericită a Sfîntului Profet...
Vă bucurați cu dînsul, domnițelor... Il chem...

(*iese.*)

SCENA a II-a.

FATMA, AZIIË.

FATMA.

Iți place de-Alexandru?... Valah și gros la minte...

AZIIË.

De ce să zici de dînsul așa? In fața lui
Nu vezi pe tatăl nostru în zilele lui bune?

Același e 'n mișcare, în umblet... Dragul lui!
Dar uită-te sosește...

(se apropie copilul cu îngrijitoarea lui.)

FATMA.

Și fata asta cine-i?

AZIIÈ.

Așa-i că e frumoasă? Icoană din povești,
Floare smulsă din raiul cereștilor cadîne.
A vrut Doamna Arghira ca singurul ei fiu
Să crească supt privirea celei mai mîndre fete
Și Vornicului Udrea-i ceru pe fiica lui.
Se 'nchină Alexandru la ea ca la o sfîntă,
S'ar închina și alții, dar ea a părăsit
Oricare gînd de nuntă și pentru el trăiește,
Vrînd să facă dintr'însul Domn vrednic la ai săi.

SCENA a III-a.

ACELEAȘI, EUNUCUL, ALEXANDRU, GRĂPINA.

GRĂPINA.

Te 'nchină, Alexandre, frumos, mătușelor,
Și li sărută mîna... Așa, așa, iar eu,
Domnițelor, în care văd numai singele
Acelor cari țara din veacuri stăpînesc,
Vă spun și astă dată: noroc și voie bună...

AZIIÈ.

Așează-te alături cu mine. Imi e drag
Să văd fețe în care și-a scris Allah solia
Cereștii frumusețe... O tu, floare din raiu,
Mireasma țî-o revarsă în aburirea vorbei
Și 'nvăluie-mă 'n cîntul glasului tău ușor.

GRĂPINA.

*Cum mai vorbești, domniță... Frumos, dar alte țermuri

Dau sufletului astfel de gingașe simțiri
Ce mă 'ncălzesc în suflet... Te-aș săruta, dar nu e
Voie...

EUNUCUL.

De sigur nu e, că nu te-ai curățit.

FATMA.

Și-apoi tu ești o roabă, iar noi sîntem domnițe.

GRĂPINA.

De v'am jignit cu vorba, cu fapta, eu mă duc...

AZIIÈ.

O, nu. Avem atîta drept la iubirea voastră...
Șezi... Uite lîngă mine...

GRĂPINA.

Te-am mai văzut, dar azi
Întăiu întru aice și nu cunosc cuviința:
Altfel sînt ale noastre toate și n'aș voi
Să par așa o proastă pe lîngă voi...

AZIIÈ.

O, nu!
Frumos de o potrivă-i și pe la voi. Stăi, dragă.
Dar puiul Alexandru de limb'o fi uitat
De tace? Zi o vorbă, să te aud, nepoate...

ALEXANDRU.

De ce stați voi cinchite așa?

GRĂPINA.

O, Alexandre!

AZIIÈ.

Că doar sîntem bătrîne...

ALEXANDRU.

O, nu vi-i părul alb
Și, ca să fiți bătrîne, prea dulce vă e risul...

AZIIÈ.

Vezi, vezi, copilul știe încă de pe acum
Binețe să ni deie... Și ce faci, Alexandre?

ALEXANDRU.

Eu am un cal cu șeaua de-argint și-un buzdugan
Și facem vînătoare de iepuri în pădure...

AZIIÈ.

Cu ce? cu buzduganul?

ALEXANDRU.

Ce mai vorbești și tu?
Cu pușca! Pun sineața la ochi și trag în iepuri!

GRĂPINA.

Ce mai voinic din ăsta ni va mai răsări!
Eu l-oiu vedea, bătrînă, vînînd Domnii 'străine!

ALEXANDRU.

Dar este pe aice și-un Turc cu ochii mari,
Cu barba răsfirată... Arată-mi-l pe-acela!
La Curte toată lumea vorbește tot de Turci,
Că-s răi și fără milă, că strică tot în cale:
Aș vrea să-l văd pe ăsta și să mă lupt cu el...-

FATMA.

Cu noi te lupți, căci iaca sîntem și noi Turcoaice.

ALEXANDRU.

Iți fi și voi... Atuncea ce mai urite-ați fi!

AZIIE.

Dar e frumos și Turcul... (*către eunuc*). Și, dacă
 [ni dai voie,
 Pe Ibrahim aice să-l facem a veni,
 Să vadă Alexandru un Turc ca o minune...

EUNUCUL.

Copiilor se poate orice a li 'mplini...

GRĂPINA.

Atunci cu voia voastră, domnițelor, m'aș duce.

AZIIE.

De ce? Că nu crezi oare și tu că te-a mânca
 Turcul, fratele nostru...

GRĂPINA.

O nu, dar eu mă simt
 La vestea chiar că este să văd unul ca dînsul
 Prinsă de-o tulburare...

AZIIE.

Te temi poate de el...

GRĂPINA.

O, nu, căci mie frică nu mi-a mai fost de nimeni.

AZIIE.

Atunci poate ți-i silă de el ca și de noi.

FATMA.

Dar cum vorbești tu soro, unei necredincioase?

AZIIE.

Tu, lasă-mă... Ți-i silă, ci spune...

GRĂPINA.

E mai rău.
Mă zguduiu ca de umbra aproape-a piezei rele.

AZIÎE.

Copilo, la vederea-i te vei însenina!

SCENA a IV-a.

ACEIAȘI, IBRAHIM, EUNUCUL.

IBRAHIM.

Acesta-i deci copilul pe care îl așteaptă
Grija Domniei care n'o pot avea decît
Acei asupra căror n'apasă mîna soartei?
Apropie-te, dragă vlăstar din vechiul trunchiu,
Din care sînt eu însumi ramură 'nstrăinată.

FATMA.

Nu 'nstrăinată, frate, ci ruptă de furtuni
Cerești și-apoi mutată 'n grădina fericită
A lui Allah în care duhul lui Mohammed
E ca o aburire dulce a Raiului...

IBRAHIM.

Frumos băiat. Intr'însul pe tatăl nostru-l văd:
Albă-i e fața, părul cel negru cade 'n valuri
Și este vitejie în zimbetul lui bun.
De l-aș vedea odată călare 'n fața oștii,
Așa cum pe vecie mie-mi este oprit...

ALEXANDRU.

Călare, cu un paloș la coapsă și lovind
In cetele Turcimii de groază 'nfiorate...

FATMA.

Auzi ce spune țîncul creștin, auzi și-l rabzi...

IBRAHIM.

Aud, dar cine știe ce soartă și pe dînsul
L-așteaptă. Las' să spuie oricine ce va vrea,
Căci peste toți e numai voia dumnezeiască...
Cine-ar fi zis ca Mihnea să nu moară creșin?

EUNUCUL.

O, Ibrahim, ce gânduri urite!... Lașă-le.

IBRAHIM.

Cine-ar fi zis ca însumi aice să mă văd
In umbra ispitirii crucilor de biserici
Supt duhul care pleacă din taine de altar?

FATMA.

Ispita este numai pentru cei slabi de fire,
Tu ești bărbat: ce-ți pasă ție de ispitiri
Și va veni o vreme, sînt sigură că vine,
In care pe orașul acesta craiul nou
Al lui Allah păzi-va în moștenirea noastră.
Și'i fi atunci aceia ce astăzi nu poți fi.

IBRAHIM.

Inșelătoare visuri... Atît, numai atît.
Decît Allah mai tare este datina țerii...

FATMA.

Nebun ești, Ibrahim, nebul și ticălos.

IBRAHIM.

Sînt ticălos, o sor' a nenorocirii mele,
Și sînt nebul... Cum oare n'aș fi nebul cînd n'am
Un ochiu să mă iubească, un braț să mă încingă...
Copile Alexandre, la mine vrei să vii?

ALEXANDRU.

Grăpină! Mamă mică! Mă tem... Privește Turcul...
Ne prinde, ne ucide... Dă-mi paloșul... Acum!

IBRAHIM.

Vedeți... Nimeni de mine nu se apropie...

AZIIE.

Nu fii sperios, drăguță, e doară unchiul tău.
Și te iubește...

ALEXANDRU.

Ție oricînd îți dau o gură.
Tu ești frumoasă, bună... Nu ești Turcoaică, tu,
Dar el... Iea-mă de-aice, să nu-l mai văd, Grăpino!

IBRAHIM.

Copilul nu e singur? (*privește pe Grăp'na*). Dar n'am
[băgat de samă

Ce este lîngă dînsul... Imi pare c'am murit,
Că îngerii pe brațe m'au dus într'o grădină
Mai sus de împărăția stelelor și că văd
Ce nu mi-a dat pămîntul să aflu păn'acuma.
De ești o musulmană, iartă-mă c'am privit
Făr' de zăbranic fața de flori și de lumină.
E un păcat, dar soarta cu mine l-a făcut
Și cer soartei să afle mijloc de ispășire.
Atunci n'aș mai fi singur pe lume, singurel...
Iar, dacă ești creștină, atunci... Doamne ferește,
Nu ai față de roabă ca să te pot iubi,
Iar, dacă ești din neamul înalt, ah, ce blăstăm!

FATMA.

Să se ducă femeia acum... Acuma chiar...
Simt că nenorocirea s'abate-asupra noastră!
Cin' te-a adus aicea... Cățea, du-te în Iad!

AZIIE.

Ce suflet crud ai, soro. Te rog, fetișo dragă,
Imprăștie un farmec de care-i vinovat
Un demon, căci tu însăși ești nevinovăția

Cea mai albă din cîte văzuiu în calea mea...
Coconul iea-l și mergeți...

ALEXANDRU.

Haidem... Apără-mă!...

IBRAHIM (*li taie calea*).

Nu, nu... De ce minunea să mi-o răpiți așa!
Măcar atîta lucru să știu cu cine soarta
M'a adunat de mila traiului meu pustiu.
Nu ne-om vedea o viață, poate... Dar numele
Și rangul tău rămîie în tainicul meu gînd,
Și să adorm cu dînsul pe buze 'n ceasul morții.

GRĂPINA.

Eu sînt fata lui Udrea Vel Vornic și îmi zic
Grăpina...

IBRAHIM.

Frumos nume. Așa e, fetelor?
Grăpina... Ce-aș mai spune... Și poate neamul tău
E rudă cu al nostru...

GRĂPINA.

O nu, cu-al Turcilor!
De și o legătură este între noi și Domn...
Dar nu căta cu ochii lacomi așa la mine.
Mă îngrozești...

IBRAHIM.

Sînt groaznic, Grăpino, la privit?
Te sperie cealmaua legii necunoscute
Tie... (*o desface*). Ci, ia privește...

FATMA.

Legea o calci. Păcat!

IBRAHIM.

Păcatul cel mai mare acum se pregătește.
Privește, te mai sperii?

GRĂPINA.

E Mihnea Voevod,
Cum e scris în biserici, în floarea tinereței,
Frumos ca o icoană și mîndru și viteaz...
Ce-am zis? Trăsnește, Doamne, gura mea păcătoasă!

IBRAHIM.

Orice simțire este darul lui Dumnezeu.
Te-oiu mai vedea, Grăpino?...

GRĂPINA.

O, nu, nu...

IBRAHIM.

Și de ce?

GRĂPINA.

Ajută-mă, Isuse doamne, ca să-i răspund!

(*ferm.*)

Pentru că între tine și mine e un șanț
Adînc, plin tot de sînge creștin, plin tot de lacrimi.
Și mă înece, o Doamne, de-aș fi să-l trec, iar tu
Ești osîndit în legea-ți păgîină să 'nchizi ochii.
Și-acum mă duc... Copile, haidem. E Iadu-aici!

IBRAHIM (*în genunchi*).

Iar eu, rămas pe pragul Raiului, cui mă rog?

ACTUL al III-lea.

SCENA I.

Cămara cu stelele în București.

UDREA, BRATU, LOGOFĂTUL MANEA, AGA IENE.

UDREA.

Avem deci sfat. Cînd Vodă simte de sfat nevoie,
Nu-i bine pentru țară. Răspunderea-i a lui
Și, cînd pe noi ne chiamă ca să ni spuie însăși
Domneasca lui voință, înseamnă că în ea
E lucru greu și cere bieții umeri ai noștri.

MANEA.

Și mai ales la Vodă Radu. El nu e cum
Erau alți Domni, sfielnici, plini de nesiguranță,
Ori chiar, harnici la faptă, însă obișnuiți
Să ție socoteală de datinele țerii:
El e măreț și aprig, e tare la cuvînt.

AGA.

Se vede că aiurea i-a fost copilăria:
Veneția bogată la sinu-i l-a ținut,
Vorbitu-i-au la Athos de 'mpărăția veche
Și în Stambul trecut-au în față-i Impărați
Cu cari el se simte în stare a se 'ntrece.

UN BOIER.

O nouă hotărîre îmbracă în aclaz
Straja Măriei Sale; ostașii au hangere
Cu aur la plăsele, topoare de argint.
Din pielea cea mai scumpă li e încălțămîntea,

Căciula-i cu surguciul de pene de cocor.
E o mîndreță 'ntreagă să-i vezi cum trec supt steaguri.

BRATU.

Dar nu este o oaste bună pentru vrăjmași:
Imprăstie mulțimea topoarele de-argint
Și cei cu haine scumpe nici hoji nu pot să 'nfrunte.
Mai bine-i să se 'mbrace 'n sumane de țerani
Și să-i încingă briul lor prost bătut în ținte.
In loc de cizmulițe, părechea de opinci
Și o căciulă aspră fără de nicio pană,
Dar, cînd li spui să de'e în dușman, să și dea,
Decît scōfala asta cu banii scumpi ai țerii...

MITROPOLITUL.

Mă iartă că m'amestec în vorba-ți de voinic
— Și îmi e drag și mie de un boier ca tine—,
Dar vorba asta multă aduce-a neam grecesc.
Așa e obiceiul celor veniți dăunăzi:
S'așin la orice semn li-ai face și arată
Intr'o clipeală ceia ce știu și ce-ar voi,
Ba chiar ce nu știu bine și ce nu pot să facă.
Așa e Cămărașul Veveli de colò (*se uită la el*).

VEVELLI.

Are vre o dorință părintele Vlădica?
Și pot să-i aflu gîndul, la acest ceas de sfat?
Eu zic că Vodă cere să-l ajutăm cu banul
La vre-o împodobire nou' a acestei Cîrți.

MITROPOLITUL (*către Bratu*).

Ți-am spus. Așa sînt Grecii. Dar neamul tău e altfel.
Inchide 'n cămăruța d'inuntru tocmai ce
E mai scump pentru tine: cuminte-i cine-ascunde
Din cugetele sale pe cel mai însemnat.
Și, cum altarul are 'n față catapiteasma,
Așa supt strălucirea acelor ce se văd
Să fie o comoară sfîntă pentru prieteni.
Ai cap prea bun, băiete, ca să se 'nvîrtă 'n praf.

BRATU.

Iți mulțămesc părinte, dar țara?

MITROPOLITUL.

Țara este

În bune mâni bătrîne cu bătători și răni
Și Dumnezeu e strajă a dăinuirii sale.

UN BOIER (*în taină*).

S'aude cum că Turcul, fratele cel ascuns,
Ar fi ieșit în lume, că l-au văzut pe stradă...

ALT BOIER.

St! Dar de multă vreme mulți l-au văzut pîndind
Prin unghiuri la biserici... Ce gînd poate să aibă?

BOIERUL INTĂIU.

Ciudat și fără cale... Mai spun că Vodă chiar
L-a prins și-a fost să-i deie pedeapsa cuvenită.
Dar nu-i vorba de-aceia. El se feria atunci
De orișice privire. L-am înfilnit vre-odată?
Se strecura prin lume pe-ascuns cu taina lui.
Acuma cîte unul îl vede la răs_pîntii:
Parc'ar voi să știe toți de ființa lui.

AL TREILEA BOIER.

Ierlați-mă, dar vorba v'am auzit. Așa e.
Atîția zi și noapte cu el s'au întilnit.
Și n'ați băgat de samă ceva? Fără cealmaua
Din cap, fără veșmîntu-i croit ca la Stambul
Și neavînd în briu-i hangerul, căuta,
Ai zice, ca asemeni cu noi să se arate.
Cînd l-am văzut, în fața lui m'am cutremurat:
Era aievea Mihnea...

INTĂIUL BOIER.

Cu o deosebire.

Creștin a fost sărmanui Mihnea și s'a turcit,
Iar cestălalt se poate, din Turc, să se boteze.

AL DOILEA BOIER.

E! e! Pentru aceasta minune-ar trebui.

AL TREILEA BOIER.

Dar dacă o femeie ar săvârși minunea?

INTĂIUL BOIER.

Ai auzit vre-o vorbă?

AL DOILEA BOIER.

Dar a trăit ascuns.

AL TREILEA BOIER.

De cei ascunși într'astea să ai pază mai mult.

INTĂIUL BOIER.

Și ar fi rău ca neamul Domnilor românești
Din nou să se 'ntregească supt crucea noastră sfântă?

AL DOILEA BOIER.

Oricum, e lucru mare...

SCENA a II-a.

ACEIAȘI, CĂPITANUL STRAJEI (*cu ostași*).

CĂPITANUL.

Părinte și boieri,
Luați-vă în strane locul ce se cuvine.
S'apropie, cu-alaiul domnesc, Măria Sa.

(*către toți.*)

Mulți ani Domnului țerii noastre, lui Radu-Vodă!

SCENA a III-a.

ACEIAȘI, RADU-VODĂ.

Bine-ați venit, voi sfetnici drepti ai Domniei Mele.
Azi simt nevoia voastră mai mult decât oricând:

La cele-obișnuite răspunderea mi-o ieau
 Și chiar, în cele grele scot pieptul înainte.
 În două lucruri numai, pe voi mă sprijinesc:
 Când este în joc cinstea acestei țeri a' noastre
 Și când întreaga soartă a ei e pusă'n joc.

MITROPOLITUL.

Mă iartă, Doamne, vorbe grele le ascultăm,
 Mai grele când din gura Măriei Tale pleacă,
 Și fără pregătire nu știm ce sfat am da
 Când este să-l culegem din fundul inimii.
 Ni spune care-i gândul cel neobișnuit
 Și noi în rugăciune căta-vom deslegarea.

RADU-VODĂ.

Părinte, nu, 'ntrebarea atita e de grea,
 Cu-atita îngrozire apas'asupra noastră
 Că nici un ceas porunca nu poate 'ntîrzia.
 Deci taina care-aice ne strînge-alătura,
 Ia'to. Eu am un frate și am două surori.

(mişcare.)

Această înștiințare să nu vă tulbure.
 Doar nu-i boier în țară să nu fi bănuț
 Ce-ascunde de o vreme taina cămărilor.
 Eram dator, părinte, să nu las în străini
 Mlădița celui care fu Domn al țerii noastre!

BRATU (aprins).

De este cel mai tînăr din noi să aibă glas,
 Eu voi răspunde—și-astfel mii de boieri ți-ar spune—
 Că dincolo de legea creștină-i un mormînt
 Pentru acei ce intră în turma păgînimii
 Și, Doamne-aceste rude-a'tale sînt azi Turci,
 Precum muri 'n rușine tatăl tău, Mihnea-Vodă.

UDREA (grăbit).

Iartă-l, mărite Doamne, e tînăr și 'ndrăzneț,
 Dar nu-i mai bun ca dînsul să apere Domnia
 Când soarta-i se desbate pe cîmpul de războiu.

RADU (*cu liniște*).

Cînd chemi la sfat oricare își spune cugetul.
Și, fiindcă e mîndrie 'n al lui, eu am să iert
Un suflet care arde pentru păstrarea legii.

GLASURI.

Trăiască Domnul nostru cel bun și înțelept!

RADU.

Dator cu mulțămîtă vă sînt, dar, mai departe,
Asigur că nu-i nimeni din voi care, 'le fapt,
In drum să-și lese frații a căroră greșeală,
Pe care ar fi p'îns-o într'un lung șir de ani,
E numai că ascultă porunca tatălui
Adus de timpuri grele la fapta cea mai rea
Și cresc în legea'n care el își închise ochii...
Voi ați răbda aceasta?

BRATU.

Rușine!

RADU.

Tu să taci!

Obrazul țerii este aici (*arată fața*), la altul nimeni
Și poți răbda în țara ta cea ce eu rabd
Supt însuși coperișul casei mele creștine.

VEVELLI.

Ingăduie-mi, o Doamne, ca mîna să-ți sărut,
Mîna răspînditoare de daruri nesfîrșite.

LUCA, episcop de Buzău.

Ferice de poporul în fruntea cărui stă
O minte luminată ca a Măr'ei Tale.

RADU.

Eu n'am venit aice ca să mă lingușiți
 Și sfatul cel pe care îl caut mai cu rîvnă
 E al acelor cari din veac se afl'aici.

(urmînd.)

Da, Turci au stat alături de mine luni întregi.
 Eu îi vedeam, dar nimeni altul fără de mine
 N'avea voie la dînșii, și totuși nu știu cum
 Ei au aflat că lumea-i privește cu mîhnire.
 Surorile în taină plîng astăzi soarta lor,
 Iar fratele se cere primit în rîndul vostru.

LOGOFĂTUL (uimit).

Primit? Dar nu se poate să facem un păcat
 Grozav cum e acesta: Turc în Divanul țerii!
 N'am pus noi de aceia atîția mucenici
 În țerna frămîntată cu lacrimi și cu sînge.
 Nu, nu, mărite Doamne, ne poți tăia pe toți,
 Dar pîn' și buruiana ce-ar crește din morminte
 Strigare-ar împotriva unei nelegiuiri
 Ca asta...

RADU.

Iuți boierii, prea iuți! Nu m'eți deprinde
 Cu astfel de cuvinte. Pază capetelor!
 Dar vei simți căința pentru ce ai rostit
 Fără de socoteală, neavînd credință 'n mine,
 Cînd vei afla că Turcul se cere-a fi creștin,
 Dar că eu hotărîrea nu voi s'o ieau pe lesne.

MITROPOLITUL.

Dar e cu neputință. Poate că te înșeli...
 A spus așa o vorbă 'ntr'un ceas cum nu-i altul.

RADU.

Așa? Nu crezi, părinte? Iată-l vei auzi,
 Aprod, să între-aicea Ibrahim-beg Mihnoglu!

SCENA a IV-a.

ACEIAȘI. IBRAHIM.

GLASURI.

Nu, nu! Nu vrem cu dînsul nimica să avem!

ALTELE.

N'a mai intrat vre-odată 'n Divan un Turc ca dînsul!

ALTELE.

Măria Ta, păzește datina din strămoși!

RADU-VODĂ.

Orice cuvînt aduce pedeapsa după dînsul.
 Aduceți-mi topuzul pentru cei vinovați.
 Iar cei cumînți s'asculte ce spune omu-acesta.

(căt-re Ibrahim.)

Vorbește tu pe care nu-l pot numi cum vreau,
 Și nici cum se numește nu-l pot chema acuma.

IBRAHIM.

Boieri ai țerii care nu mai este a mea,
 Vlădici ai legi 'n care nu m'au născut părinții
 Și tu, Doamne, spre care ochii nu mi-i ridic,
 Atîta umilința îmi este de adîncă,
 Am o mărturisire să fac și-apoi, de vreți,
 Goniți-mă, dar însuși nu știu unde m'aș duce
 După cuvîntul care îl veți fi ascultat.
 De am vre-o vină față de legea musulmană,
 Este a celui care la moarte mi-a lăsat
 Porunca părintească de-a nu lăsa să cadă
 Vălul de jale-al nopții fără a mă ruga
 În graiul lui pe piatra bisericilor noastre.

MITROPOLITUL.

Și ai făcut aceasta, tu care ești păgîn?

IBRAHIM.

Nu se usuc'o piatră de lacrimile mele
Fără ca altă piatră alt plîns să fi primit.

MITROPOLITUL.

O, cît de nepătrunse, Doamne-s căile tale!

IBRAHIM.

Pe urmă, ce v'aş spune? Domnul a poruncit,
Acel cu multe nume, dar care singur este,
Ca 'n inima-mi să între un dor sfînt de la el,
Şi-o pămînteancă este doamna simţirii mele.
Ei îi aduc prinosul sufletului întreg
Şi 'n el chiar şi credinţa Profetului. Atîta-i.

LOGOFĂTUL.

Noi tot n'am crede. Poate te 'ndeamnă altceva:
Dorinţa ta de ranguri, setea de avuţie.
Şi de aceia, dacă ai spus un adevăr,
Ni spune şi de cine ţi-i inima legată.

IBRAHIM.

La noi la Turci cuvîntu-i cuvînt. Nu vă ascund
Nimic. Grăpina-i este numele, şi-al ei tată,
Pe care niciodată eu nu l-am întilnit,
Se zice a fi Udrea Vornicul; cine este?

UDREA (*cu groază*).

Doamne, prin ce păcate la asta am ajuns?

IBRAHIM.

Acest boier se chiamă Udrea? Iartă, tată!

UDREA.

Nu-ţi sînt tată! Inlături, păgîne!

BRATU (*hotărît*).

Ilucid!

RADU.

De tine-mi este milă, Udreo; (*către Bratu*) silă de
[tine,

Cel fără stăpînire și care vei peri
Dacă nu ieși îndată de-aici din adunare.
Aprozi, scoateți pe Bratu, și îl voi judeca.

(*aprozii îl înlătură.*)

IBRAHIM.

Mai spun încă odată: eu o iubesc și vreau
Creștin cu o creștină să ne unim pe viață
Și-adaug că Grăpina însăși s'a învoit
La hotărîrea care o pot plăti cu viața.

UDREA.

Doamne prea-milostive, lasă-mă ca 'n genunchi
Să strig în fața țerii și a lui Dumnezeu
Că minte omu-acesta, orice ți-ar fi, că fata
Mea singură nu este în stare-a se spurca
Prin schimbul unei vorbe c'un lepădat de lege...

IBRAHIM.

Eu pot muri de mîna Turcilor, pot muri
De mîna ta, bătrîne, dar spun încă odată
Că ea ține cu mine și pot să spun și că
La ușă ea așteaptă ca să-și dea mărturia.

RADU.

Bătrîne sfetnic Udreo, oprește-te, te rog,
Ca Domn și ca prieten. Aprozi, aduceți fata.

UDREA.

Da, să aducă fata... Și să vă deslușiți
Prin ce nemernic farmec ea poate fi momită
Ea, puiul bătrîneței mele, alb și curat!

SCENA a V-a.

ACEIAȘI. GRĂPINA.

BOIERII.

Ah cît e de frumoasă! Și pentr'un Turc s'o pierdem!
E zestrea de mîndrie a țerii noastre 'ntregi...

RADU.

Ascultă jupăniță, care-i învinuirea
Ce ți-o aduce 'n fața tatei și-a noastră toți
Nenorocitul care se laudă că 'n tine
Găsi pentru schimbarea de lege un îndemn.
Iubești, Grăpin'a Udrei, pe tinărul acesta?

GRĂPINA.

Ca fată, mi-i rușine a spune ce simțesc.

UDREA (*bucuros*).

Vedeți, vezi, dragă Doamne, vedeți, Vlădici, boieri...

GRĂPINA.

Nu te uita la mine; te rog să nu mă lauzi.
De bunătatea-ți, tată, eu vrednică nu sînt:
Ingăduie ca mîna să ți-o sărut, aibi milă!

UDREA.

Eu milă? Dar ce faptă o face de folos?
Hangerul meu, hangerul!

RADU.

Stăi, Udreo, eu ți-o spun.
Și-acuma isprăvește, Grăpino! Iute, iute!

GRĂPINA.

Nu știu care odată mi-a fost gîndul de el.
Dar, cînd mi-a spus că însuși Isus în inima-i
S'a coborît, eu însămi urmat-am pe Isus.

RADU.

Și-l vrei?

UDREA (*desperat*).

Ucide, Doamne, pe robul tău nevrednic.

RADU.

Așteaptă tu! Așteaptă! Il vrei?

GRĂPINA (*răspicat*).

Creștin, îl vreau.

RADU.

Destul! Fata să iasă! Ascundeți-o de tată!
 Și tu, bătrîne, lasă pe Domn a te-ajuta.
 Nu e nenorocirea atîta de grozavă.
 Nu-i pierde pentru-atîta pe dragă fiica ta.
 Pe altă ușă iasă de-aici și rugătorul!

SCENA a VI-a.

ACEIAȘI, fără GRĂPINA, UDREA și IBRAHIM.

RADU.

Acum, boieri, ce credeți?

MITROPOLITUL.

Eu n'am mai pomenit

O întîmplare plină de-atîta 'ncurcătură.
 Poate că e voința Celui de Sus așa.
 Datori sîntem noi ceia cari slujim credința
 Să dăm oricărui suflet puțința de-a întra
 In legea care poate să-i deie mîntuirea.

VLĂDICA LUCA.

Avem toată chemarea în cele creștinești:
 Aici însă Domnia singură hotărăște.

VEVELLÎ.

Mă iartă că eu singur cuvîntu-l ieau, dar cred
Că este în puterea Domniei să primească
Orice, deci și aceasta. Cum crezi, Măria Ta!

RADU.

Și voi, boieri de țară?

LOGOFĂTUL.

Sintem miloși, o Doamne!
Am plîns văzînd pe fata lui Udrea lăcrămînd
Și pe acela care ți-i frate tot cu lacrimi.
Parc'ar fi fost acesta întâiul lui botez.

AGA.

Țara nu vrea să știe de Turci nici în biserici:
Cu toată tinerimea luînd sfat, pot să arăt
Că ei doresc de luptă și nu de împăcare,
Că nu se 'ncred în vorba păgînilor nici cît.

RADU.

Ei bine, Domnul este acel care oprește.
O, cum aș vrea ca bietul meu frate, împăcat
Cu legea strămoșească, să-mi poată sta alături!
Dar Turcii știu că 'n legea lor el a fost primit
Aici. Cadiu și hoge veghează peste-aceia
Ce-au fost creșcuți în legea Sfîntului lor Profet.
Un ceas nu-i pierd cu ochii. Și ei mi-au dat de veste,
Aflînd de rugăciunea ce-o face în ascuns
Și chiar de întîlnirea cu-această jupăniță,
Că fapta de schimbare a legii s'a plăti
Pe noi, pe țara 'ntreagă cu foc și sabie.
Cu inima zdrobită eu trebuie să 'mpiedec.

BOIERII.

Ce mare e, o Doamne, mila ce-o ai de țară!

RADU.

Aprozi, să vie omul spre-a ști ce-am hotărit!

SCENA a VII-a.**ACEIAȘI. IBRAHIM.****RADU.**

Fii tare, căci tărie se cere ca să afli
Ce a ieșit din grija țerii, ce o purtăm.
In legea ta-i oprită supt cea mai grea pedeapsă
A o lăsa și-a trece la legea lui Isus.
Nu vreau ca pentru-aceasta să piar'o țară 'ntreagă.
Induplecă-te, vremea, poate, te-a mîngia.

IBRAHIM.

Voi nu mă vreți. Atuncea mă va vrea Dumnezeu!

ACTUL al IV-lea.

SCENA I-a.

IBRAHIM, SEID.

IBRAHIM.

Seid, ce lungă-i ziua cînd ești pe lume singur
Și nu-i de nicăire zare nici ajutor!

(privește pe fereastă.)

Privește, orișicare om pe pămîntul ăsta
Iși are-un rost; folosul țerii vine din el.
Din mine este oare-un folos la orice lucru?
Este un om să aibă nevoie să trăiesc?
Nu s'ar mișca o cracă din pom dacă m'aș duce,
O lacrimă din ochii acelor d'imprejur
Nu s'ar desface-asupra acestei morți a mele.

SEID.

Stăpîne, datoria ni este a trăi
Așa cum scrie legea...

IBRAHIM.

Legea? Dar eu n'am lege.
Aveam una, aceia în care m'am născut.

SEID.

E singura în care cuprins e adevărul.

IBRAHIM.

Și-atunci toți cei ce'ntrînsa nu cred sînt osîndiți?

SEID.

Da, întru cît nu-i iartă această arm'a noastră.
 Stăpîne, vezi de-aceia mă simt așa străin
 Aici unde nu este un loc de închinare
 Pentru credința noastră...

IBRAHIM.

A ta. Și-a mea a fost.
 Acum mă cere altă lege, — și cît de tare!

SEID.

Cum? Se poate preface un om împărțășit
 Cu binecuvîntarea Islamului? Nu știi
 Pedepsa ce te-așteaptă în cer? Și pe pămînt
 Nu te gîndești ce mare-ți poate fi ispășirea?
 Să te întorci la idoli uitîndu-ți de Profet?
 Să te cufunzi în turma acestor porci nemernici?
 Să întri 'n spurcăciunea din care a scăpat
 Acel om de la care este a ta ființă,
 Slăvitu 'ntre fruntașii Islamului, Mehmed?

IBRAHIM (*visător*).

Mihnea-Vodă, din mila lui Dumnezeu stăpîn
 Și Domn asupra țerii acesteia creștine...

SEID.

Dar el călca 'n picioare tot ceia ce a fost
 Până la clipa 'n care și-a scuturat păcatul
 Și spre dreapta credință genunchiul și-a plecat.

IBRAHIM.

De ce-am trezi durerea la care am fost martur
 Și am mișca pămîntul în care-i îngropat
 Acela care poate dorește-o cruce-asupră-i!

SEID.

Te pierzi, te pierzi. Mă crede; te pierzi, mărite beiu.
 Va fi cumplită soarta pe care o chemi astfel.

Să nu uiți că aice dacă este un Domn
 El nu domnește numai prin voia țerii sale,
 Că sabia osmană destul de lungă e
 Ca să atîngă orice gît stă împotriva.

IBRAHIM.

Atingă-l și pe-acesta! Eu l-aș da bucuros
 Dacă ar fi prin asta să aflu alinare
 Acele valuri care prin mine s'au stîrnit,
 De și n'am vrut pe nimeni și în nimic să tulbur...
 Să deie astfel soarta ea însăși un sfîrșit
 La ceia ce printr'însa singură-și lua pornirea.

SEID.

Nu, nu! Nu te încrede că astfel ai scăpa
 Această țară 'ntreagă de răsbunarea celor
 Ce vor căta într'însa tovarășii de gînd
 Ai omului ce 'ntr'însa își calcă datoria.
 Tu vei peri: cu tine și alții vor peri.
 Pedepsa va ajunge și pe Domnul din Scaun,
 Ce va plăti că este creștin făcînd creștin
 Din cel care prin sînge legat îi este numai.

IBRAHIM.

Aceasta nu. Oricare e gîndul meu, nu vreau
 Să se arunce-asupra altora ispășirea...
 Și totuși... O Seide, ce dulce-i a iubi!
 Știi tu cine mă 'ndreaptă spre-altarele creștine?
 Puterea ce mă 'mpinge acolo, spune-o știi?

SEID.

Dar eu te întreb, stăpîne, nu ni e dat și nouă
 Să luăm din viață ceia ce 'ncîntă pe cei mari?
 Eu mi-am avut odată căsuța mea smerită
 În care munc'a două ființi abia putea
 Să biruie osînda grea a vieții noastre.
 Ea a venit la mine, așa fiindu-i scris,
 Și casele vecine erau una de alta
 Și-i bine ca în lume să nu trăim răzleți.

Și-am fost, mulți ani de zile, aș zice: fericiți.
 Tot ce-i mai mult ca asta de la Satana vine,
 De la Satan cu graiul dulce și ochi vicleni.
 Păzește-te, stăpîne, de-a lui dibace cursă.

IBRAHIM.

Seide, nu e oare voia lui Dumnezeu
 Ce a putut s'aducă în fața mea pe-aceia
 Ce, astăzi, hotărăște de gîndul meu întreg
 Și căreia întreaga viață-mi e închinată?
 (*s'aud clopote de vecernie.*)

Ascultă, în chemarea undelor din văzduh
 Nu este numai glasul acestei legi străine,
 Ci este o poruncă de suflet omenesc
 Ce vine neînvinsă și mă chiamă spre dînsul.
 Seid, mă las'o clipă singur...

SEID.

Te voiu lăsa

Nu singur, căci Satana îți este-acum tovarăș;
 Te voiu lăsa în ghiara cui te-a ademenit,
 Imi voiu uita de anii cînd ți-am fost ca un tată...

IBRAHIM.

Tată, tată, în ceasul cel greu nu părăsi
 Pe cel care în samă-ți fu dat odinioară
 Ca să-l ajuți să ducă povara vieții lui...

SEID.

Pot fi rob, Ibrahime, creștinilor, dar nu
 Tovarăș unei fapte atît de ticăloase.
 Rămii în sama celor ce te-au ademenit,
 Dar viața ta să fie așa cum fapta-ți este:
 Să fii urît de-aceia către cari alergii
 Și cei vînduți de tine să nu-ți deie iertare,
 Iar sufletu-ți s'alerge etern nedumerit
 Intre unii și alții, răspins de o potrivă,
 Să nu deie în floare iarba pe groapa ta,
 Și păsări să nu afle odihna lor pe dînsa...

(iese.)

SCENA a II-a.

IBRAHIM (*singur*).

S'a dus... Era bătrînul singurul ajutor
 Care-mi mai rămăsese (*după o pauză*). S'a dus.
 [aşa-i mai bine.

Cu el trecutul moare întreg. Spre viitor
 Mă îndrept cu şi mai multă încredere... Viaţa
 Mă chiamă înainte. Şi merg nenfricoşat
 Pe căile pe care mi le deschide astăzi.
 Şi nu voi fi eu singur. Aceia care-a vrut
 Să steie lângă fiul de Domn, ca Doamnă, poate,
 Căci cine ştie soarta odraslelor de Domn?,
 Nu poate să mă lase cînd Vodă mă răspinse.
 De nu-i loc pentru mine aici, voi căuta
 Un colţ pierdut de ţară şi vom găsi acolo
 O binecuvîntare şi-un tainic adăpost.
 S'apropie amurgul. E ceasul cînd de-alitea
 Ori în tăcerea serii aici se furişa,
 Purtînd uşor veşmintul copiilor de casă,
 Şi da singurătăţii mele rost fericit,
 Adăugînd îndemnul către altă credinţă.
 Ori va veni cînd Domnul altfel a poruncit?
 Cînd tatăl o păzeşte în cuşca-i aurită?
 Cînd lumea se porneşte înt'eag' asupra mea?

(*la fereastă.*)

Iată în fund pe rugu-i roşu soarele arde,
 In geamuri se aprinde un foc învăpăiat,
 Trec în umbrele serii întîrziate păsări.
 Răsare-o stea. O Doamne, a mea a răsărit?

(*vede pe Grăpina pe fereastă.*)

Aşa... Incet... Străjerii miei încă nu-s aici...
 Uşor împinge uşa...— Eşti tu? Da, însăşi tu.
 S'a luminat întreaţă cămara mea de tine.

SCENA a III-a.

IBRAHIM, GRĂPINA (*în haine de copil de casă*).

IBRAHIM.

Şi, deci, peste grozava oprelişte-ai venit?

GRĂPINA.

Eu am venit, dar nu e sufletul care-l știi.
 Acela supt osînda țerii s'a dus și numai
 Mila m'aduce-aice, mila de amîndoi
 Și jalea de aceia ce nu e cu putință.

IBRAHIM.

Ce-ai zis?

GRĂPINA.

Am zis doar numai ce tu singur simțești.
 Și mi-i mai greu cuvîntul să-l spun decît îți poate
 Fi ție, biet tovarăș de jale, să-l auzi.

IBRAHIM.

Vis rău care mă tulburî de-un timp, dă-te'ntr'o parte!
 Nălucă fîroasă care 'ntrebuințezi
 Un chip mai drag ca orice mi-a fost mai drag pe lume.
 Te du în întunerec, în umbra d'imprejur.
 Răsai din nou icoană mîngîietoare-a vieții!
 Imprăștie această vrajă de care mor!

GRĂPINA.

Nu-i vrajăcum, ci vrajă a fost în jurul nostru
 Din ceasu'n care soarta glumind a înfrăjit
 Pe fiul rătăcirii celui ieșit din minte
 Cu fata cea crescută smerit în legea ei.
 Și-acuma, Ibrahime, mă lupt dîn greu cu vraja...

IBRAHIM.

Nu-i vrajă, nu, nu-i vrajă, Ci Domnul a voit
 Așa ca eu prin tine să-mi am răscumpărarea
 Și sufletu-mi alături de-al tău să poată sta
 Curat în fața Celui ce judecă și iartă.
 Ajută-mă în lupta ce duc, nu mă lăsa.
 În legea voastră spune că nu-i iertat să lași

În lupta cu puterea din Iad pe-acela care
 Se leapădă de vina care nu este a lui!
 Ajută-mă, Grăpino, Grăpin'ajută-mă...
 Nu ți-am greșit doar ție cînd tata m'a legat
 De-o lege ce te umple de groază și de scîrbă...
 Răspunzi de mine 'n ceruri, Grăpin'ajută-mă!

GRĂPINA.

Și ce-ar zice o țară dacă te-aș asculta?

IBRAHIM.

Ea ar primi în brațe un fiu pierdut de dînsa.

GRĂPINA.

Ce fac, Hristoase Doamne? Mă las în mila ta!
(afară, zvon.)

SCENA a IV-a.

ACEIAȘI, STRĂJERI, VLAD, logodnicul Grăpinei.

VLAD.

V'am spus? Este aice. Opriți-l! Ce mai stați?

GRĂPINA *(incet spre Vlad)*.

Nu e frumos iubirea prin silă s'o cerșești
 Și să pornești cu straja războiu unei copile.
 De ești voinic cu fapta, de ce aduci ostași,
 Cînd vrei să smulgi altuia dorul inimii tale?
 Iar, de iubești, nu-i calea cea bună s'o arăți
 Aice între arme cu sabia la coapsă!
 Intoarce-te acasă! Nu spune nimărui
 Greșeala ce o clipă te-a smuls menirii tale!

VLAD.

Străjeri, nu vă supuneți acestei ispitiri!
 În contra hotărîrii lui Vodă, ca pe nimeni

Să nu-l lăsați să vie aici, la Ibrahim,
Acest copil de casă s'a strecurat. Opriți-l!
El va răspunde 'n fața Domnului.

GRĂPINA.

Dar *eu* sînt...

VLAD.

Tu ești?... Ori poate alta decît arăți? O, spune!
O, spune ca să știe o țară cine vrea
Să facă legătura spurcată cu păgînul.
O, spune, să se alle că'n neamul boieresc
Răsar și de acelea ființe ticăloase
Ce pot s'aieagă omul călcînd pe Dumnezeu!
O, spune...

GRĂPINA.

Dacă este s'o spun, atunci în fața
Nemernicului care astfel s'a răzbunat
O spun...

IBRAHIM.

Nu-i de nevoie să spui nimic (*spre Vlad*). Ascultă!
Nu-i mort, în musulmanul ce sînt, fiul de Domn,
Urmașul celor cari au fost stăpînii voștri,
Și n'am uitat porunca înaltei datorii
De a primi în fața primejdia ce vine.
Eu știu ce vrei. Mai bine facă-se voia ta!

GRĂPINA.

Dar *eu* nu vreau...

IBRAHIM.

Voința ta, o sărut cu lacrimi.
Dar cinstea ta se cere s'o apăr eu acum.
Și, cu zdrobirea însămi, ea va fi apărută.

(*spre Vlad.*)

Ce vrei ca să nu știe nimeni ce ai găsit
Aici? Răspunde iute până nu apuc arma!

VLAD.

N'o prinde, Ibrahime. Atît ar mai lipsi
Să verși sînge în țara unde-ai adus rușinea.

IBRAHIM.

Orice ar fi, răspunde, căci nu-mi mai sînt stăpîn...

VLAD (*aparte*).

Atunci... Ah, ce rușine, Doamne, dar nu pot altfel!

(*către Ibrahim.*)

Atunci vei da cuvîntul de Turc și cel de Domn
Că vei peri de-aice și nu te'i mai întoarce.

GRĂPINA.

Rămii. Eu sint...

VLAD.

O, spune ce ești! S'audă toți!

IBRAHIM (*către Grăpina*).

De am vre o putere asupra ta, oprește!

(*către Vlad.*)

Ascultă-mă tu care acum te necinstești
Cînd ai cercat necinstea să o aduci acolo
Unde-ai iubit. Ascultă! Eu mă făgăduiesc
Să nu mai vin în locul unde-a stătut în Scaun
Părintele ființei mele... (*spre Grăpina*). Un bun rămas
Să-ți fie ca ursita zilelor fericite
În țara și în legea în care te-ai născut.

GRĂPINA.

Și tu te duci, dar unde?

IBRAHIM.

Știu eu? In munți, departe!
Sînt morți spre cari însumi, mort pentru tine, cred
Că-i bine a mă duce... Ei iartă... (*spre Vlad*). Însă tu
Primește-mi jurămîntul și, ca o palmă'n față
Desprețul pentru cine, ostaș, face *așa!*

ACTUL al V-lea.

La Cozia.

SCENA I-a.

FRATELE GHERASIM, EGUMENUL ILARIE.

EGUMENUL.

Și ce-ai făcut cu dînsul?

GHERASIM.

E în arhondaric.

Părea atît de șubred și-atît de obosit,
De și mîndru la față și tare la făptură,
Că am crezut o clipă că se va prăpădi.
Pe lîngă asta paza ce o punea în toate:
Ca un cîne ușernic se strecura prin porți,
De și lucia din ochi-i o strașnică voință
Și fruntea lui înaltă era de fiu de Domn.

EGUMENUL.

Acum nu mai e vremea cînd domnișori veniau
La ceas adînc de noapte prin mănăstirea noastră
Și căutau la groapa lui Mircea adăpost.
Am apucat pe însuși Mihai odinioară:
Plecîndu-se la moaște, o clipă s'a'nchinat
Și, cînd sări 'n picioare, pare-că din părete,
Ar fi țîșnit în zale mărețul cavaler,
Și 'n fundul încăperii s'a fost trezit un vuiet,
Un geamăt de durere, un freamăt de nădejdi...
El nu mi-a zis nimica, dar ochii lui în flăcări
Ardeau. Și, sărutîndu-mi mîna, s'a depărtat
Spre munte și în juru-i prindea lumină noaptea.

Ehè! Pe vremea ceia toate erau altfel
 Și am văzut printr'însul Domnia înălțată.
 Nu ca acum cînd, Doamne iartă-mă, sîntem robi
 Și ruga cea păgîină s'aude și la Curte,
 Avîndu-și Domnul singur un frate mușulman.

GHERASIM.

Ferește-ne, stăpîne, de-o și mai tristă soartă!

EGUMENUL.

Și, zici, l-ai dus în casă și l-ai spălat de praf,
 De dîrele de sînge curgînd de pe picioare,
 I-ai dat veșmînt..

GHERASIM.

Acela pe care îl avem:

Ai zice că-i un frate asemenea cu mine
 Și mai smerit săracul decît sînt însumi eu.

EGUMENUL.

Nu e iertat pe omul cel gol așa să-l lași
 Cînd pasul lui atinge pragul chiliei tale,
 Căci Domnul însuși plînge prin el durerea sa,
 Dar nici haina de frate să n'o poarte oricine.
 De unde-l știm ce samă de om va fi fiind.
 Ți-a spus ceva?

GHERASIM.

Nimica decît o mulțămire.

S'a tot ferit o vorbă măcar să fi rostit,
 Și limba lui aduce cam a străinătate.

EGUMENUL.

Cine știe de unde o fi venit aici.
 Făcutu-și-a o cruce creștină la intrare?

GHERASIM.

O cruce? Nu. Vezi Doamne, de n'ar fi vre-un păgîn,
 Ce-ar fi cătat aice, în trista sărăcie
 La care-ajunse locul odihnei Domnilor
 Cari cu bogăție și slavă stăpîniră!

EGUMENUL.

Păgînii merg aiurea, la bani și la măriri.
 Acolo unde-ți spuseiu ție adinioarea...
 Oricum, Domnul primească tot ceia ce i-am dat
 În numele Acelui ce mila și-o împarte
 La cine cred, la ceia ce încă n'au crezut
 Și la prigonitorii turmei sale creștine...
 Dar soarele coboară spre-apus... Noi am uitat
 Vecernia... Părinții încep să bată toaca
 Și clopotul lui Mihnea sună la paraclis.
 Pentru odihna celui mort în păgînatate...
 Grozav păcat și-acela... Să-l ierte Dumnezeu!
 Deschide ușa... Locul să ni-l luăm în strane...

*(Deschide ușa. Apare Ibrahîm îngenunchiat, care se
 roagă la Isus pe cruce cu glas tare.)*

IBRAHIM.

Auzi-mă, o Doamne, și nu mă părăsi.
 Ce sînt eu pentru-a-ți cere ție o îndurare?
 Mai bun e decît mine și cel mai rău creștin,
 Un hoț de drumul mare, un ucigaș de mamă:
 De-ajuns îi e căința și tu îl poți ierta,
 Căci e al tău, și oare al cui mai sînt acuma?
 Al cui am fost? Ființă șubredă ca și mine,
 A fost de-ajuns porunca și m'a lăsat să plec,
 Să plec alîl de singur în lume'-atît de mare...
 Și n'am măcar, o Doamne, pe ce brațe să mor...

(se oprește.)

De-ai fi Allah — ce nume de care mă cutremur,
 Căci sfînta lui minie apas'asupra mea!—,
 N'aș îndrăzni cuvîntul meu să-l înalț spre tine,

Cel fără de ființă și fără suferinți,
 Dar tu atârni pe crucea muceniciei tale
 Și eu, cel fără nume și fără rost, ce fac
 Decît să sînger însumi de rane nevăzute
 Și simt piroane 'n carnea-mi cea ruptă în dureri.
 Tu însuți îmi cei milă: de la un om ca mine.
 Cum n'aș putea atuncea și eu milă să-ți cer
 Pentru o suferință așa de fără margini?
 De ești profet, mă lasă prin tine să gîcesc
 Spre care țerm m'aruncă soarta vieții mele,
 Iar, dacă ești, Isuse, fiul lui Dumnezeu,
 Asupra mea întinde harul iubirii tale!

SCENA a II-a

IBRAHIM, EGUMENUL, GHERASIM.

EGUMENUL.

Te rogi și plîngi. Se pare că ai un greu păcat
 Pe suflet..

IBRAHIM (*uimit*).

Cine strigă așa? Nu-s eu fugarul...

EGUMENUL.

Aici nu știm de fugă, ci știm de adăpost
 Și cine ni sosește, Domnu-l duce de mîină.
 Tu te-ai speriat... Știi singur de ce... Noi nu 'ntrebăm:
 Atîta suferință a 'ngenunchiat aice...

(*către Gherasim.*)

Tu ai dreptate: omul este străin de graiu.
 Se simte... Ingrozirea-l făcu să ni vorbească...
 Ci vezi că se închină...

GHERASIM.

Dar cruce n'a făcut!

EGUMENUL.

Să-i deie Domnul harul de-a fi creștin odată!...

(*către Ibrahim.*)

Noi facem slujba 'ndată, aici, în paraclis,
În ctitoria care ni-o dete Mihnea-Vodă.

IBRAHIM (*iute*).

Mihnea, zici? Care Mihnea? Grăbește: vreau să știu!

EGUMENUL.

Ehè, nu e pe voie, străine... Nu-i pe voie,
Ci numai pe dorință... Dar, fiindcă-ți e să știi,
E Mihnea care-i zice Turcul. De ce această
Mișcare?

GHERASIM.

Poate-i este scîrbă și lui de el,
De cel care botezul și l-a uitat nemernic
Și-a mers să se închine la idoli și la bozi,
Murind cu spurcăciunea în suflet... De ce tremuri?

IBRAHIM (*violent*).

Să nu vorbești în față-mi așa! Să nu vorbești!

EGUMENUL.

O taină este-aice. De ce o am atinge?
Acel care voiește a ni-o împărtăși
E slobod să ni-aducă el o spoveduire.
De nu, stăpîn e Domnul și pe cugetul lui...

(*tare.*)

Așa e... Mihnea-Vodă muri 'n anafțemă,
Dar nu-i aice locul pentru a-l osîndi:
Prin el aceste ziduri s'au înălțat odată
Cînd el era stăpînul creștin al astei țeri
Și l-am văzut cu lacrimi aici în rugăciune...
De cîte ori răsună clopotu 'n paraclis,
De-atîtea ori îmi pare că-i el care se roagă
Și cere să se ierte aceia ce-a greșit.

De câte ori o rază de-apus pătrunde-aice,
 O văd ca o solie că am fost ascultați
 Și anii rătăcirii nu trag în cumpănă
 Mai greu decât aceia în cari-a fost cu noi
 Bun credincios al Celui din cer stăpîn al nostru.
 Și poate că odată și-odată s'o umplea
 Din picurile milei păharul vinei sale
 Și-o sta și el alături de neamul fericit
 Al Domnilor din cari își trase începutul...

IBRAHIM (*cu adîncă evlavie*).

Amin, amin!

EGUMENUL.

Ce zice?

GHERASIM.

Nimic, ci s'a rugat
 Și el ca să se ierte păcatele-aceluia.

EGUMENUL.

Dar se aude-un zgomot. Ce e? (*se uită pe fereastă*).
 Ostași călări?

GHERASIM.

S'or fi ducînd la șchele gonind după vre-o ceată
 De hoți...

EGUMENUL.

Nu, bat în poartă la noi...

GHERASIM.

Și-or fi cerînd
 O clipă de odihnă și un codru de pîne.

EGUMENUL.

Deschide-li. E poarta deschisă orișicui.

IBRAHIM (*a parte*).

Ce fac? A spune-o vorbă este a mă vădi.
Să tac? Inșă de sigur că ei m'or recunoaște.
Să mă ascund? Dar unde e locul de ascuns?

(*se dosește după ușa de intrare la paraclis.*)

SCENA a III-ă.

ACEIAȘI, UN CĂPITAN, OSTAȘI.

EGUMENUL.

Bine-ați venit în casa lui Mircea, o, voinici!
Vi-i foame și vi-i sete? Ori v'a fost calea lungă?
Opriți-vă! Din ceia ce-avem v'om da cu drag.

CĂPITANUL.

Ni-a fost lungă și aspră calea, inșă porunca
Nu'ngăduie zăbavă. Sîntem urmăritori.

EGUMENUL.

Ai cui? Este în țară vre o răscoală nouă?

CĂPITANUL.

Ca să nu se stîrnească sîntem aici... Voi știți
Că fiul Mihnei Turcul s'a răzlețit din Curte,
Cu ce gînd, cine știe?, și că s'a îndreptat
Spre părțile aceștea sălbatece de munte...

EGUMENUL.

Ce nu e cu puțință!

CĂPITANUL.

Și căpitanul Vlad
Pornit-a într'acoace cu-atît mai multă rivnă,
Cu cît și Logofătul pierdu pe fiică-sa
Cam în aceiași clipă... Poate-or fi împreună.

GHERASIM (*pe ascuns*).

Privește-l pe acesta, străinul. E ca mort.
I se cufundă ochii în cap de multă groază...

EGUMENUL (*tot așa*).

Eu l-am văzut... Așteaptă... Noi n'avem de vorbit
Nici de schimbat o milă cerească în osîndă.

(*către căpitan.*)

Să nu se ostenească boierul Vlad, căci ea
De trei zile se află în schitul Oltului,
Și a cerut cu lacrimi a fi călugăriță.

CĂPITANUL.

Și-apoi...

EGUMENUL.

Ele-au primit-o... Așa-i chemarea lor...
Isus o ține astăzi în pacea lui cea sfîntă.

(*către căpitan.*)

Acum aş vrea o veste să dăm despre fugar,
Dar nu ştim... Cale bună și grabnică ispravă!

SCENA a IV-a.

ACEIAȘI, fără căpitan și ostași.

EGUMENUL.

Tu ești, străine, însuși fiul nenorocit
Al lui Mihnea...

İBRAHIM.

Eu însumi... Dar nu mai sînt tovarăș
Al legii lui din urmă..

EGUMENUL.

Domnul te-a ascultat
Și-a dat țerii pe fiul pierdut...

IBRAHIM (*transfigurat*).

Nu ei, ci vouă.

Lăsați-mă 'n veșmîntul unei nouă credinți
Să merg către botezul răscumpărării mele.
O viață mult mai scumpă 'n chilie s'a închis.
Cîntați asupra morți-mi lumești o rugăciune!

TABLA ACTELOR

	<u>Pagina</u>
Actul I-ii	3
„ al II-lea	19
„ „ III-lea	33
„ „ IV-lea	47
„ „ V-lea	57

PREȚUL: 25 LEI.